

HAYRIYE SÜLEYMANOĞLU YENİSOY

NERGİS SÜLEYMANOĞLU-AKSOY*

ERHAN SÜLEYMANOĞLU**

Özet

Hayriye Süleymanoğlu YenisoY Bulgaristan doğumludur. Uzun yıllar Sofya Üniversitesi Türkoloji Bölümünde ders okutmuş, bir süre de Bulgar Bilimler Akademisi Balkan Araştırmaları Enstitüsü Balkan Halklarının Etnolengüistik ve Etnokültürel Problemleri Bölümünde çalışmıştır. 1989 büyük göç olaylarından sonra ailesiyle Türkiye'ye göç etmiştir. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde kadroya alınarak, burada Bulgar Filolojisi Bölümünün kurucusu olarak çalışmalarına devam etmiştir. Hayriye Süleymanoğlu YenisoY'un bilimsel araştırmalarında Bulgaristan dönemi ve Türkiye dönemi vardır. Bulgaristan'da Sofya Üniversitesinde ve Bulgar Bilimler Akademisinde yaptığı çalışmaları dil ilişkileri ve leksikografi ağırlıklı olmuştur. Türkiye'de de bu alanda çalışmalarını sürdürerek Bulgaristan Türklerinin eğitim ve kültür konularında da ilginç eserler yayımlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Türkoloji, dil ilişkileri, sosyolengüistik, leksikografi, Bulgaristan Türklerinin kültürü

Abstract

The current review is devoted to major contributions of Bulgaria born turkologist Hayriye Süleymanoğlu YenisoY. On the occasion of her 70th birthday, her long lasting carrier at Turkology Department of The Sofia University is presented. Following her work at Institute for Balkan Studies-Department of Ethnolinguistics and Ethnoculture of Balkan People at The Bulgarian Academy of Sciences, she emmigrated in Turkey following the great excile events in 1989. As a founder of Department of Bulgarian Phylology at the University of Ankara, Faculty of Language, and History-Geography, she has substantially contributed to Balkan linguistics. The scientific works of Hayriye Süleymanoğlu YenisoY are devided into periods spent in Bulgaria and in Turkey. Her studies at The Sofia University and at The Bulgarian Academy of Sciences were focused mainly on language interrelationships, sociolinguistics and lexikography. In Turkey, she continues to work in this field, publishing interesting issues also on education and culture of Turks of Bulgaria.

Key words: Turkology, langue interrelationships, sociolinguistics, lexikography, culture of Turks of Bulgaria.

---

* Dr.

** Dr.

Bulgaristan'da Memoğlu-Süleymanoğlu soyadıyla bilinen Hayriye S. Yeniso 10 Mart 1934'te Filibe'nin (Plovdiv'in) Kriçim (Kırçma) kasabasında doğdu. İlkokul ve rüştiye öğrenimini Türk okulunda tamamladıktan sonra Kriçim Bulgar Kız Lisesinde okudu. Sofya Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türkoloji Bölümünden yüksek başarıyla mezun oldu. Daha sonra aynı üniversitenin Slav Filolojileri Fakültesi Bulgar Dili ve Edebiyatı Bölümünü de yine yüksek başarıyla bitirdi. Mecburî hizmeti Kırcalı Türk Öğretmen Okulunda (Türk Pedagoji Mektebinde) geçti. Burada Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı ve edebiyat derneğini kurdu. Yoğun bir çalışma sürecine girdi ve dernek üyesi öğrencileriyle birlikte Doğu Rodop Türklerini köy köy dolaşarak folklor incileri topladı. Mecburi hizmeti biter bitmez Eski Zağara'da (Stara Zagora'da) yeni açılan Öğretmen Uzmanlaşma ve Yetkinleşme Enstitüsüne atandı ve "Türk Okulları" Kürsü Başkanlığı görevinde bulundu. Enstitüde kaldığı yıllarda Bulgar Bilimler Akademisinin düzenlediği bilimsel ekspedisyonlara katıldı. Kuzeydoğu Bulgaristan'da Gagauzların dili, folkloru ve etnografisiyle ilgili malzeme topladı.

Sofya Üniversitesi Türkoloji Bölümünün açmış olduğu sınavı yüksek puanla kazanarak burada 22 yıl çalıştı. Türkoloji bölümünde çağdaş Türk dili, Türk dili ses bilgisi ve leksikoloji dersleri okuttu.

Yaz aylarında Sofya Üniversitesi tarafından düzenlenen bilimsel ekspedisyonlara katılmakla görevlendirildi. Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde folklor ve diyalektoloji araştırmalarında bulundu.

Bakü'de, Azerbaycan Devlet Üniversitesinde Türk dili ses bilgisi ve leksikoloji alanında ihtisas yaptı. Daha sonraları da Azerbaycan Bilimler Akademisi Dilcilik Enstitüsünde doktora tezini savundu.

Üniversitede başasistan, kıdemli öğretim görevlisi olarak görev yaptığı yıllarda birçok Türkoloji öğrencisine tez danışmanlığı yaptı. Başlıca konular Türkçenin leksik ve frazeolojik düzeyde öteki dillerle etkileşimiydi. Tezlerin birçoğunda lengüistik-istatistik yöntem uyguladı. Türkiye'ye göç ettikten sonra da Rumeli ağızları alanında lisans, lisansüstü ve doktora öğrencilerine bilimsel danışmanlık yaptı. Bulgar Bilimler Akademisinin Balkanoloji Enstitüsünde "Balkan Halklarının Etnik-Lengüistik ve Etnik-Kültür Sorunları" Bölümünde 5 yıl çalıştı ve burada doçent unvanını aldı. Bulgarların "Büyük Gezi" olarak adlandırdıkları Büyük Göç olaylarından sonra ailece Türkiye'ye göç etti. Türkiye'de Yeniso soyadını aldı.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Bulgar Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının kurucusu olan Hayriye Yeniso, burada Bulgar yazı dili tarihi, çağdaş Bulgar dili grameri, leksikoloji, diyalektoloji ve stilistik dersleri okuttu.

Kısa süreyle Muğla Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Lehçeleri Bölümü, Doğu Akdeniz Üniversitesi-Gazi Mağusa (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti), Sofya Yüksek İslam Enstitüsü, Bakü'deki Azerbaycan Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi, Oslo Üniversitesi (Norveç), Bulgar Bilimler Akademisi Bulgar Dili Enstitüsü gibi yüksek öğretim, bilim kurumlarında ders okuttu veya konferanslar verdi. Türk federasyonlarının davetlisi olarak Avusturya, Hollanda gibi ülkelerde Türk kadınlarına düzenlenen yaz okullarında ve toplantılarda konferanslar verdi. Avrupa'daki Türklerin toplantılarına katıldı. Bir süre de T.C. Devlet Bakanlığı ve Kültür Bakanlığında danışman olarak geçici görevlerde bulundu.

Bilimsel çalışmaları Türkoloji, Balkanoloji ve Slavistik alanındadır. Bir dilci olarak bilinen Hayriye Memoğlu'nün Bulgaristan Türklerinin sözlü ve yazılı edebiyatı üzerinde de çok değerli derleme, makale ve kitaplar halinde araştırmaları vardır. Bulgaristan'da çıkan Türkçe dergi ve gazetelerin, Bulgaristan Türk sanatçılarının dilini inceledi, istatistik yöntem uygulayarak yazılı eserlerin üslup zenginliğini, Bulgarcanın etkisi bakımından yazarların dilinin durumunu rakamlarla ifade etti.

Bir milyon kelime biçimini esas alarak çağdaş Türkiye Türkçesini kelime zenginliği, fonetik ve morfolojik açıdan araştırdı ve çok ilginç sonuçlar elde etti. Söz gelişi, Türkiye Türkçesinde en sık kullanılan kelimeleri tespit etti, Türk yazı dilinin kelime zenginliğini rakamlarla saptadı, günümüzün Türkiye Türkçesinde eklerin işlevlik durumunu açıkladı vb.

En ciddi çalışmaları da Türkçenin Balkan dilleriyle etkileşimi ve geçmişten günümüze kadar dayanan Slav-Türk dil ilişkileri olmuştur. Balkan dilleri üzerinde (Balkan Yahudilerinin Cüdezmö dili de dahil) Türkçenin etkisi, Türkçede Balkan toponim ve hidronimleri gibi başlıklı yazıları da bu çalışmaların bir bölümünü oluşturmaktadır.

Leksikografi alanında da büyük başarılar göstermiştir. Türkçe-Bulgarca Sözlük (1681 sayfa) ve "Bulgarca-Türkçe Tematik Sözlük (1376 sayfa), "Türkçenin Sıklık Sözlüğü", "Türkçenin Ters Sıklık Sözlüğü (yani kelimelerin son harflerine göre dizilişi) vb. iki Norveçli bilim adamıyla birlikte Bulgarcada Türkçe Kelimeler Sözlüğü üzerinde de yıllarca çalıştı. Eski Türk anıtlarıyla ilgili Rusça eserlerin Türkçeye çevirisini yaptı. Türkçeden Bulgarcaya ve Bulgarcadan Türkçeye kitap çevirileri de yapmıştır.

Uluslararası Sosyolingüistler Derneği'nin üyesi olan Hayriye Memoğlu sosyolingüistik alanında da çalışmaktadır ve Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç etmiş Türklerin dilini incelemektedir.

Sık sık katıldığı ulusal, uluslararası Türkoloji, Balkanoloj, Bulgaroloj ve Sosyolingüistik kongrelerinde, sempozyum ve panellerinde Hayriye Süleymanoğlu'nun bilimsel bildirileri her zaman büyük ilgiyle karşılanmıştır. Her elde ettiği sonuçlar büyük bir emeğin neticesi olmuştur. Türkoloji araştırmalarında yeni yöntemler uygulayanların başında bulunmaktadır: deneysel fonetik, dilcilikte matematik-istatistik yöntemlerin uygulanması gibi. Kısacası, gerek Türkoloj, gerek Slavistik çalışmalarında yeni yeni yöntemler uygulamaya, dilcilikte yeni gelişmelere ayak uydurmaya çalışmaktadır.

Bilimsel çalışmalarıyla bir alim olmaktan başka, Doç. Dr. Hayriye Memoğlu Yeniso, aynı zamanda iyi bir pedagoğ olarak da bilinmektedir. Hayriye Yeniso'nun Türk anaokullarına öğretmen yetiştirmekten başlayarak, ilk, orta, lise ve üniversite sonrası (diploma sonrası) uzmanlık almaya kadar her öğretim basamağına Türkçeden öğretmen yetiştirmede büyük katkısı vardır. Yüzlerce Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, Türkoloji alanında yüzlerce uzman yetiştirmiştir. Onun yetiştirdiği Öğrencilerden birçoğu bugün Türkiye'nin en prestijli okullarında öğretmenlik yapmaktadırlar.

Türk diline, Türk kültürüne olan sevgisini Türk Öğrencilerine de aşıladı. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen üniversite öğrencilerine de Türk dilinin zenginliğini göstermekle bu öğrencilerde Türk diline, Türk kültürüne sevgi uyandırmaya çalıştı.

Hayriye Süleymanoğlu'nün hayatı Bulgaristan'da Türk dilinin kaderiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Türkçenin okutulduğu yıllarda Hayriye Yeniso anaokullarına ilk ve ortaokullara, üniversite öğrencilerine bilim ve metodüğün, pedagoğinin gerektirdiğine göre Türkçeden ders kitapları, Türk öğretmenlere ve Türk okullarında Bulgarcadan ders veren Bulgar Öğretmenlere Türkçenin ve Bulgarcanın özelliklerini açıklayan metodik yazılar yazdı, dilciliğın karşılaştırmalı yöntemlerinden yararlandı. Her yazısında kendi kalbinden çok şeyler bıraktı. Daha sonraları Türkçe öğretim yasaklandı. Türkçe öğretmenleri okullardan uzaklaştırıldı, işsiz ve aç kaldılar. Bu öğretmenlerin hocası Hayriye Memoğlu'nun da aynı duruma düşürüldüğü yıllar oldu. Herhangi bir yazılı emir olmaksızın, işine son verilmediği halde Sofya Üniversitesinden alınarak Sofya Elektrok Fabrikasında 3 yılı aşkın bir süre en ağır koşullarda köle gibi temizlikçi ve kol amelesi olarak çalıştırıldı.

Sonra Sofya Üniversitesinden Bulgar Bilimler Akademisi Balkanoloji Enstitüsüne atandı. Evi defalarca Bulgar güvenlik makamlarınca basıldı. 11.08.1983 tarihinde düzenlenen baskında ise kendisinin yazmış olduğu eserleri (müsveddeleri de dahil), yıllarca toplamış olduğu folklor ve diyalektoloji malzemelerine

(kasetleriyle birlikte) ve zengin ev kitaplığına el konulmuş, bir daha hiç bir şey iade edilmemiştir. Sofya Üniversitesi Yayınevinde henüz basılmış Bulgarca-Türkçe Tematik Sözlük ve baskıda bulunan Türkçe-Bulgarca Sözlük üniversite matbaasından hemen alınarak rektörlüğün çıkardığı 4170 Numaralı, 14.07.1981 tarihli yazılı bir emirle yakılmalarına hazırlık yapılmıştır. Söz konusu sözlükleri Hayriye Memoğlu'nun Bulgaristan Türkleri için hazırladığı ve bunlarla Türkler, ana dilleri Türkçeyi ve Türk kültürlerini unutmamalarını amaçlamış olduğu iddiaları ortaya sürülerek Hayriye Hanım'ın Bulgar Komünist Partisinin "TEK ULUS" kurma politikasına karşı çıktığı vb. politik nedenlerle suçlu bulunarak hakkında genel soruşturma açılmıştır. Bu soruşturma 10 Kasım 1989'da komünist rejim iktidarına son verildiği güne kadar devam etmiştir. Oysa iki sözlüğün de ön sözlerinde bunların Türkoloji Bölümü öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılamak için hazırlanmış olduğu ve böyle sözlükler hazırlamak için Hayriye Memoğlu'na görev verildiği açıkça belirtilmiştir.

Usandırıcı soruşturmalar, tutuklamalar, öldürme tehditleri, gece yarısı dahi telefonla rahatsız etmeler, ev kapıları önünde Bulgar güvenlik görevlilerinin geceli gündüzlü nöbet tutmaları, kendisini, eşini, babası ve kardeşlerini istedikleri zaman alıp götürmeleri, işkenceler bu ailenin güncel hayatını oluşturan yıllar olmuştur. Ünlü şair Ahmet Şerif Şerefli'nin de yazdığı gibi, Türklerle ilgili herhangi bir olay çıkınca Bulgar güvenlik organları ilk önce bu ailenin evine baskın düzenliyorlardı ve aileye nefes aldırıyorlardı.

Hayriye Memoğlu-Süleymanoğlu bu karanlık günlerde dahi millî benliğini, insanlık haysiyetini korudu. Bulgar Güvenlik Sisteminin meşhur Altıncı Şubesinde ve sık sık çağırılan ve haftalarca süren soruşturmalarda insanlığı, adaleti, Türklüğü savundu. Tüm zorluklara göğüs gerdi, her hareketiyle hapishanelerde, sürgünde bulunan yüzlerce öğrencisine, kader kardeşlerine manevi güç verdi.

10 Kasım 1989 tarihinde totaliter rejime son verilince Hayriye Süleymanoğlu'nün doçentliği Bakanlar Kuruluna bağlı Yüksek Atestasyon Komisyonu tarafından onaylanabildi. Bu onaylamayı Hayriye Hanım yıllarca beklemişti. Bulgaristan'da her yazdığı eseri iğne yurdundan geçiriliyor ve engelleniyordu.

Başlık olarak 150 dolayında yayımlanmış eseri olan Hayriye Memoğlu'nun yazıları Türkçe, Bulgarca, Rusça, Slovakça ve İngilizce olarak Bulgaristan, Türkiye, Sovyetler Birliği, Azerbaycan, Çekoslovakya, Norveç, Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri vb. ülkelerde basılmıştır. Ünlü türkologlar bu eserlere yüksek değer vermiş, olumlu eleştiriler yazmışlardır.

Bu başlıklar arasında *Çağdaş Bulgar Dili* kitabı da bulunmaktadır. Bulgarcanın gramerini Türk dilinde ilk kez olarak yazan Hayriye Süleymanoğlu olmuştur. Bu kitapta karşılaştırmalı yöntem uygulanarak Türkçenin ve Bulgarcanın fo-

netik, sözcük yapımı ve gramer özellikleri üzerinde durulmuş, bu iki dilin farklı ve benzer yönleri vurgulanmıştır.

Komünist rejim iktidardan indikten sonra Bulgaristan'da demokratik sürecin başlamasıyla Hayriye Süleymanoğlu Haklar ve Özgürlükler Hareketininin kurucularından biri oldu. 25-30 yıl süreden sonra Türk çocuklarına Türkçe ders kitaplarını eşi ile birlikte hazırladı. Bulgaristan Cumhurbaşkanlığında Eğitim ve Bilim Bakanlığında en yüksek düzeyde düzenlenen toplantılarda Haklar ve Özgürlükler Hareketini temsil eden komisyonun başkanlığını yaparak Türkçenin Türk çocukları olan okullarda zorunlu bir ders olarak okutulmasını ısrarla savundu. Şimdi de Haklar ve özgürlükler Hareketininin eğitim, bilim ve kültür konularında Türkiye'de resmi koordinatörlüğünü yapmaktadır.

Hayriye Süleymanoğlu'nün hayatı, Bulgaristan'da gerçek Türk aydınlarının, Bulgaristan Türklerinin canlı bir tarihidir. Tüm bunları yapmaya çok emek, büyük sabır ve çelik irade, ahlak ve vicdan dürüstlüğü gerekir. Hayriye Süleymanoğlu'nda bunların her birinden çok şeyler vardır. Bu meziyetlere sahip olması belki de doğup büyüdüğü ailesinden, aile yuvası kurduğu eşinin etkisinden kaynaklanmaktadır. insanlık, Türklük uğruna Bulgaristan Türklerinin en karanlık yıllarında bu aile sessiz direniş yüzünden dört şehit vermiştir.

1994 yılında Türk Dünyası Demokratik Kadınlar Konseyine ikinci başkan seçilmiştir. Balkan Türk Kadınları temsilciliğini de Ankara'da sürdürmektedir.

Eğitim, bilim alanında başarıları ve sosyal faaliyetlerinden dolayı Hayriye Yeniso Türk dünyasına hizmet, Balkan ve Bulgaristan Türklerinin kültür kalkınmasında katkılarından dolayı çeşitli ödüllere layık görülmüştür.

Balkan ülkeleri Türk kadınları arasında iki fakülteden mezun olan, Türkoloji alanında doktora ve doçentlik unvanlarına ilk sahip olan, üniversitelerde uzun yıllar ders okutan bir bayan uzmanımız olan Hayriye Memoğlu-Süleymanoğlu, katılmış olduğu projeler çerçevesinde Türkoloji ve Balkan dilleri arasındaki etkileşim konularında araştırmalarını sürdürmektedir.

HAYRİYE YENİSOY'UN HAYATINA İLİŞKİN BAZI YAZILAR:

- 1.. Doç. Dr. Hayriye Süleymanoğlu Yeniso 60 Yaşında, *Balkanlar'da Türk Kültürü* 4, (1994), 2-4.
2. Doç. Dr. Hayriye Süleymanoğlu Yeniso 60 Yaşında, *Türk Dili*, 516, (1994), 542-543.
3. Direnişle Geçen Bir ömür, *Hak ve özgürlük*, 7, 17. Şubat (1995).
4. Doç. Dr. Hayriye Yeniso (65. Doğum Yıldönümü Münasebetiyle), *Bizim Anayurt*, Ocak, (1999).

HAYRİYE SÜLEYMANOĞLU YENİSOY'UN YAYIMLANMIŞ ESERLERİNDEN SEÇİLMİŞ BAŞLIKLAR

I. KİTAP, SÖZLÜK, ANTOLOJİ VE DERLEMELER

1. Rodop Manileri (Hayriye Süleymanova, et. al.), "Narodna Prosveta" Devlet Yayınevi, Sofya, 1962. ikinci Genişletilmiş Baskı, Sofya, 1965.

DEĞERLENDİRME:

1.E. Tryjarski, Review of Rodop Manileri - by H. Memova, E. Boev, *Przeglad Orientalistyczny*, I, (45), 1963, 58 - 59.

2. Muharrem Ergin, Rodop Manileri, *Türk Kültürü*, III, 128/1965, 280.

2. Говорните упражнения с учениците; öğrencilerle sözlü Alıştırmalar, (Hayriye Memova, et. al.). Пордица „Педагогически зов“ Издание на ОНС гр. Кърджали – Отдел „Просвета и култура“, бр. 1 и 2, Април, 1962 26 стр.

3. Rodop Türk Halk Masalları (Hayriye Memova, et. al.), "Narodna Prosveta" Devlet Yayınevi, Sofya, 1963. Aynı masallar 1978 yılında Çekoslovakya'da Slovak Dilinde de yayımlanmıştır.

3a. Rodop Türküleri (Hayriye Süleymanova, et. al.), "Narodna Prosveta" Devlet Yayınevi, Sofya, 1963 (136 sayfa); 2 Baskı, Sofya, 1966, (136 sayfa).

4. Ailede Çocukların Terbiyesine Dair (Hayriye Süleymanova, et. al.) r Sofya, 1966, 47 s.

5. Обучение на деца от небългарски произход в детската градина/програмирано ръководство за 6-годишни деца в 4 свитька;/ (Bulgar Kökenli Olmayan Çocukların Anaokulunda Eğitim-Öğretimi)/6-yaş Grubundan Çocuklara 4 Kitapçıkdan Oluşan Kılavuz/. I. Kitapçık (Hayriye Süleymanova, et. al.), Издание на Научноизследователския институт по образованието „Т. Самодумов“ при Министерството на народната просвета, София, 1975, 204 стр.

6. Обучение на деца от небългарски произход в детската градина/Програмирано ръководство за 6-годишни деца в 4 свитька;/ (Bulgar Olmayan Çocukların Ana Okulunda Eğitim-öğretimi /6-Yaş Grubundan Çocuklara 4 Kitapçıkdan Oluşan Kılavuz/), II. Kitapçık. (Hayriye Süleymanova, et. al.), Издание на Научноизследователския институт по образованието „Т. Самодумов“ при Министерството на народната просвета,

София, 1975, 240 стр.

7. Обучение на деца в детската градина (Anaokulunda çocukların Eğitimi-Öğretimi), (Hayriye Süleymanova, et. al.), Издание на Аържавно Издателство „Народна просвета“, София, 1977, 301 стр.

8. Българско-турски тематичен речник (Bulgarsko-turski tematichen rečnik: Bulgarca-Türkçe Tematik Sözlük), “Ki. Ohridski” Sofya Üniversitesi Yayını, Sofya, 1981.

DEĞERLENDİRME:

M. Türker Acaroğlu, Bulgarca-Türkçe Tematik Sözlük, *Türk Dili*, Nisan 1983, Ankara, 122-123.

9. Състояние на фразеологизмите от турски произход всъвременния български език (Sistoyanie na frezeologizmite ot turski proizhod v sivremenniya bulgarski ezik: Çağdaş Bulgarcada Türkçe Kökenli Deyimlerin Durumu), Ankara, 1993.

10. Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Cilt 8, Bulgaristan Türk Edebiyatı, T. C. Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1997.

DEĞERLENDİRME:

1) İsmail A. Çavuş, Bulgaristan Türk Edebiyatı tanıtıyor, *Hak ve Özgürlük*, Sofya, Şubat - 1998.

2) Yordanka Bibina, Jengiz Hakov, BULGARİSTAN TÜRK EDEBİYATI. TÜRKİYE DIŞINDAKİ TÜRK EDEBİYATLARI ANTOLOJİSİ. C. 8 T.C. Kültür Bakanlığı. Ankara, 1997. 446 s. *ACADEMIE BULGARE DES SCIENCES, Institut d'Etudes balkaniques, TRENTE CINQUIEME ANNEE 1999, 1-2, Notices bibliographiques, 222-228.*

3) Prof. Dr. Cengiz Hakov, Dr. Yordanka Bibina, Bulgaristan Türk Edebiyatı (Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, C. 8, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, 446 sayfa), *Bizim Anayurt*, 24, 25 ve 26, 1999.

11. Tarih Boyunca Slav-Türk Dil İlişkileri. Türkçede ve Öteki Türk Lehçelerinde Slav Leksik Unsurları, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara, 1998.

12. A Dictionary of Turkisms in Bulgarian (A. Grannes, K. R. Hauge, H. Süleymanoğlu), Novus Forlag, The Institute for Comparative Research in Human Culture, Oslo, 2002.

DEĞERLENDİRMELER:

1) İsmail Tunalı, Bulgarcada Türkçe Kelimeler Sözlüğü, *Tuna Boyu*, Ruse-Ankara, 15, 2002, 2-3.

2) Sabri Alagöz, Türkçemiz Üzerinde Ortaklaşa Çalışmaların Meyvesi, *Kaynak*, Sofya, 8, 2002, 11-12.

3) Nurettin Demir, Grannes, Alf/Hauge, Kjetil Ra/Süleymanoğlu, Hayriye - Oslo, 2002, A Dictionary of Turkisms in Bulgarian, *Bilig*, 20, Ankara, 2002, 196-199.

4) Mascha Belyavski - Frank, Grannes, Alf / Hauge, Kjetil Ra/Süleymanoğlu, Hayriye - Oslo, 2002, A Dictionary of Turkisms in Bulgarian, Future Reveals, *Balkanistica*, 2002.

13. Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından örnekler (Folklor Türleri, Şiirler ve Düz Yazılar), T. C. Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 2002, XVI+380.

14. Türkçenin Sıklık ve Ters Sözlüğü (Baskıda).

15. Türkçe-Bulgarca Sözlük (Baskıda).

16. Balkan Türklerinin Göç Kaderi ve Edebiyatımız (Baskıda).

II. DERS KİTAPLARI VE YARDIMCI KİTAPLAR

A. Üniversite öğrencilerine

1. Uygulamalı Türk Dili Dersleri. Ses Bilgisi ve Şekil Bilgisi (Практически турски език. Фонетика и Морфология: Praktičeski Turски Ezik. Fonetika i Morfologiya (Hayriye Memova-Süleymanova et. al.)/ “Kl. Ohridski” Sofya Üniversitesine Bağlı Şumnu (Şumen) Yüksek Pedagoji Enstitüsü Türk Dili ve Coğrafya Bölümü - Sofya Üniversitesi Yayını, Sofya, 1971.

2. Турски език. Текстове-Част I. (Türk Dili. Metinler-I. Bölüm), (Hayriye Memova-Süleymanova, et. al.), “Kl. Ohridski” Sofya Üniversitesi. Batı Filolojileri Fakültesi Yayını, Sofya, 1974.

3. Практически турски език. Текстове-Част II. (Türk Dili. Metinler-II. Bölüm), (Hayriye Memova-Süleymanova, et. al.), “Kl. Ohridski” Sofya Üniversitesi, Batı Filolojileri Fakültesi Yayını, Sofya, 1974.

4. Турски език. Текстове-Част III. (Uygulamalı Türk Dili. Metinler. III. Bölüm), “Kl. Ohridski” Sofya Üniversitesi, Batı Filolojileri Fakültesi Yayını, Sofya, 1974.

5. Türk Dili Ses Bilgisi, (Hayriye Memoğlu-Süleymanoğlu), “Kl. Ohridski”

Sofya Üniversitesi Yayını, Sofya, 1976.

DEĞERLENDİRME:

1) Prof. Dr. Agamusa Ahundov, *Türk Dili Ses Bilgisi*, Советская Тюркология, 2, Баку, 1978, 88-90.

6. УЧБНИК ПО ТУРСКИ (Türkçe Ders Kitabı), {Hayriye Memova-Süleymanoğlu et. al.}, "Kl. Ohridski" Sofya Üniversitesi Yayını, Sofya, 1979.

7. Bulgar Dili Grameri, (Hayriye Süleymanoğlu), Ankara, 1991.

8. Çağdaş Bulgar Dili, (Hayriye Süleymanoğlu), Ankara, 1992.

9. Çağdaş Bulgar Dili (Fonetik, Sözcük Yapımı, Morfoloji, Sentaks), (Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy), Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayını, Ankara, 1997.

B. Anaokulu öğretmenlerine, ilk ve Ortaokul öğrencilerine

1. Anaokulu Öğretmenlerine Türkçeden Kılavuz Kitap, (Hayriye Süleymanoğlu et. al.). Haklar ve özgürlükler Hareketi (HÖH), Sofya, 1990.

2. Özlener Alfabe, (Hayriye Süleymanoğlu et. al.), Haklar ve Özgürlükler Hareketi, Sofya, 1990.

3. Türkçe-1, (Hayriye Süleymanoğlu et. al.), Haklar ve özgürlükler Hareketi, Sofya, 1990. 2. Genişletilmiş Baskı: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 1999.

4. Türkçe-2, (Hayriye Süleymanoğlu et. al.)f Haklar ve Özgürlükler Hareketi, Sofya, 1990. 2. Genişletilmiş Baskı: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 1997.

5. Türkçe-3, (Hayriye Süleymanoğlu et. al.), Haklar ve Özgürlükler Hareketi, Sofya, 1990. 2. Genişletilmiş Baskı: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 1998.

6. Türkçe-4 , (Hayriye Süleymanoğlu et. Al), Haklar ve özgürlükler Hareketi, Sofya , 1990 . 2 . Genişletilmiş Baskı : T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 1999.

7. Türkçe-5, (Hayriye Süleymanoğlu et. al.), Haklar ve Özgürlükler Hareketi, Sofya, 1990. 2. Genişletilmiş Baskı: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 2000.

8. Türkçe-6, (Hayriye Süleymanoğlu et. al.), Haklar ve Özgürlükler Hareketi, Sofya, 1990. 2. Genişletilmiş Baskı: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını,

İstanbul, 2000.

9. Türkçe-7, (Hayriye Süleymanoğlu et. al.), Haklar ve Özgürlükler Hareketi, Sofya, 1990. 2. Genişletilmiş Baskı: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 2000.

10. Türkçe-8, (Hayriye Süleymanoğlu et. al.), Haklar ve özgürlükler Hareketi, Sofya, 1990. 2. Genişletilmiş Baskı: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 2000.

11. Öğretmenlerimize, Ana ve Babalarımıza İlk Türkçe Kitap, (Hayriye Süleymanoğlu et, al.), Haklar ve özgürlükler Hareketi, Sofya, 1990.

III. Makalelerden Bazı Başlıklar. Bildiriler, Konferanslar

1. Мястото на турския език при речниковата работа по български език с ученици –турци (Türk öğrencilerle Bulgarcadan Leksik Alıştırmalarda Türk Dilinin Yeri) В сборник: „Материали в помощ на учителите по български език и история”. Издание на ОНС гр. Кърджали–Отдел „Просвета и култура”, Март 1961, 3-23.

2. Mihail Şolohov. Eserlerinin Dili. *Yeni Işık*, Sofya, 1965.

3. Българските селишни и лични имена в османски документи и някои техни фонетични и граматични изменения (Osmanlı Belgelerinde Bulgar Yer ve Kişi Adları ve Bunlardaki Bazı Fonetik ve Gramer Değişiklikler), Годишник на Софийския Университет „Кл. Охридски”; Факултет по западни филологии. Том LXXI, 1976, 75-167.

4. За турцизмите в публицистиката на захари Стоянов. Zahari Stoyanov ‘ un Sosyo-politik Konulu Yazılarında Türkçe Alıntılar üzerine). Годишник на Софийския Университет „Кп. Охридски”; Факултет по западни филологии. Том LXXXI, 1. Класически филологии и ориенталистика, 1976; София, Yayınlanmış Tarihi: 1980, 57-70.

5. К тюрским заимствованиям в болгарском языке (Bulgarcada Türkçe Alıntılar Üstüne), Издание Азербайджанский ордена трудового знамени государственный университет. Ученые записки. Отдельный оттиск, Баку 1977, 67-71.

6. Лексикални заемки в турския език от българския и от другите славянски езици (Türkçede Bulgarcadan ve Öteki Slav Dillerinden Leksik

Alıntılar), Съпоставително езиковзнание/ Списание на Софийския Университет „Кл. Охридски” /VI/1981/3-5, 105-135.

7. Kriçim Türklerinin Düğün Türküleri, II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, III. Cilt. Halk Müziği - Oyun -Eğlence, Ankara, 1983, 349-366.

8. Türkçede Eklerin işleklik Durumu (istatistik Araştırma) . Türkoloji Kongresinde Okunan Bilimsel Bildiri, İstanbul, 1983.

9. Фонетична, морфологична и семантична характеристика на славянските заемки в турския език /с оглед на народните говори на Турция/ В сб.: „България и светът през вековете”. Изд. на Софийския университет „Кл. Охридски”, Факултет по класически и нови филологии, София, 1983, стр. 119–129 /11 стр./ (Türkiye'nin Halk Ağzları Göz Önünde Bulundurarak) Türkçedeki Slavca Alıntıların Fonetik, Morfolojik ve Semantik Açından Nitelendirilmesi. “Yüzyıllar Sürecinde Bulgaristan ve Dünya” Başlıklı Derleme. “Ki. Ohridski” Sofya üniversitesi Yayınları, Klasik ve Yeni Filolojiler Fakültesi. Sofya, 1983, sf. 119-129. (11 sf.).

10. Руски заемки в говорите на областта Карс -Източен Анадол /Турция/. Българска академия на науките (БАН), Институт за балканистика, Проблемна група по „Етнолингвистични и етнокултурни проблем на балканските народи”, София, 1987 /17 стр./; Doğu Anadolu - Kars İli Ağzlarında Rusça /Leksik/Alıntılar. Bulgar Bilimler Akademisi, Balkanoloji Enstitüsü, “Balkan Halklarının Etnik - Lengüistik Sorunları” Çalışma Grubu. Sofya, 1987 (17 sf.).

11. За етнонима б у л г а р . Институт за балканистика при Българска академия на науките (БАН), Проблемна група по „Етнолингвистични и етнокултурни проблеми на балканските народи”, София, 1987, 35 стр.; B U L G A R Etnonimine Dair. Bulgar Bilimler Akademisi Balkanoloji Enstitüsü, “Balkan Halklarının Etnik - Lengüistik ve Etnik - Kültürel Sorunları” Çalışma Grubu, Sofya, 1987, (35 sayfa).

12. Из историята на турско – българско – турски речници, Институт за балканистика при Българска академия на науките (БАН), Проблемна група по „Етнолингвистични и етнокултурни проблеми на балканските народи”, София, 1987; Bulgar Bilimler Akademisi Balkanoloji Enstitüsü, “Balkan Halklarının Etnik - Lengüistik ve Etnik - Kültürel So-

runları” Çalışma Grubu, Sofya, 1987.

13. За някои балкански топоними и хидроними в Пътеписа на Евлия Челеби. Научно съобщение, четено на Международна конференция по етнолингвистични проблеми на балканските народи /9-10.02.1988 г./. В памет на академик Вл. Георгиев по случай 80 години от рождението му; *Evliya Çelebi' nin Seyahatnamesi' nde Balkan Toponim ve Hidronimleri. Akademi üyesi Vl. Georgiev' in 80. Doğum Yıldönümü Münasebetiyle Düzenlenmiş “Balkan Halklarının Etnik - Lengüistik Sorunları” Konulu Uluslararası Sempozyumda okunan bildiri (9-10.02.1988, Sofya).*

14. Балканские топонимы и антропонимы в османотурецких источниках XVII в. Sixieme Congress International D'etudes Du Sud -Est European, Sofia, 30 aout - 5 septembre, 1989; XVII. Yüzyıldan Osmanlı - Türk Kaynaklarında Balkan Toponim ve Antroponimleri.

15. Bulgar Leksikograf isinde Türkçe Kökenli Tarih Terimleri, Balkanlardan Esinti, 3, İstanbul, 1990, 24-26.

16. Yaşam Sancıları içinde Adımız, Dilimiz, Kültürümüz, *Hak ve Özgürlük Gazetesi*, 2, Sofya, 1991. Aynı makale şu dergilerde de yayımlanmıştır: *Bulgaristan Türklerinin Sesi*, 6, Ankara, 1991, 11-13; *Balkanlar 'da Türk Kültürü*, 2, Bursa, 1992, 3-4.

17. Bulgaristan'da Türkolojinin Gelişmesi. Uluslararası Türk Dili Kongresi, Eylül, İstanbul - Ankara, 1992.

18. Balkan Yahudilerinin Cüdezmö Dilinde Türkçe Alıntılar, *Balkanlar 'da Türk Kültürü*, 3, Bursa, 1992, 12-15.

19. “Şef arat 92”: Osmanlılar Zamanında Balkanlar 'in Ekonomik ve Kültürel Gelişmesinde Yahudilerin Katkısı, *Balkanlar 'da Türk Kültürü*, 4, Bursa, 1992, 14-15.

20. Bulgaristan'da Türk Dili Öğretimi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, *Balkanlar 'da Türk Kültürü*, 5, Bursa, 1992, 18-20.

21. Bulgaristan Göçmenlerinin Türkiye'de Dil Sorunları Var mı? (Sosyolingüistik Araştırma). Türk Kültür Kongresi, Ankara, Eylül, 1993; *Tuna Boyu*, 10, 2001, 7-11.

22. Kriçim'de Hidrellez Manileri, *Balkanlar 'da Türk Kültürü*, 7, Bursa, 1993, 14-18.

23. Социоллингвистично изпедване върху езика на преселниците

– турци от България /в Турция/. Международна научна конференция по социолингвистика, Септември, 1993, София. /В изследването е приложен лингвостатистическият метод;/; Bulgaristan ‘dan Türkiye ‘ye Göç Eden Türklerin Dili üzerine Sosyo - Lingüistik Araştırma (Araştırmada İstatistik Yöntem Uygulanmıştır). Uluslararası Sosyo - Lingüistik Kongresi, Eylül, Sofya, 1993.

24. Към впроста за славянския лексикален елемент в турския език (Türkçede Slav Leksik Unsurlara Dair), /Съпоставително езикознание/ Списание на Софийския Университет „Кл. Охридски“, /1993/3-4, 187-193.

25. Osmanlı Kaynaklarında Balkan Toponim ve Hidronimleri, *Balkanlarda Türk Kültürü*, 8, Bursa, 1993, 17-20; *Tuna Boyu*, 6, 2002, 12-16.

26. Çağdaş Türkçede En Sık Kullanılan Sözcükler, *Balkanlar ‘da Türk Kültürü*, 9, Bursa, 1993, 9-13.

27. Türkolojinin Bulgaristan’da Gelişmesine Katkıda Bulunan Bulgar Bilginleri. *Balkanlar ‘da Türk Kültürü*, 11, Bursa, 1994, 5-6; *Tuna Boyu*, 7, 2001, 19-21.

28. Bulgaristan’daki Türkler . *Süvari Dergisi* , Ankara , Ocak , 1994, sf. 27.

29. Balkan Türkleri Edebiyatı (Sözlü Edebiyat). *Balkanlar’da Türk Kültürü*, 12, Bursa, 1994, 4-7.

30. Bulgaristan Türklerinin Yakın Geçmişi ve Bugünü, *Balkanlar ‘da Türk Kültürü*, 13, Bursa, 1994, 5-8.

31. Balkan Türk Edebiyatı (Yazılı Edebiyat). *Balkanlar’da Türk Kültürü*, 14, Bursa, 1995, 9-12.

32. Bulgaristan’da Türk Kadını, Türkiye’de Milli Kurtuluş Savaşı ve Türk Kadını Sempozyumu, Erzurum, Mart, 1995.

33. Dr. Sadık Ahmet ve Bulgaristan Türklerinin Eğitim ve Kültür Sorunları. Ankara, 2 Eylül, 1995. Paneli Düzenleyen: TİSAV.

34. Gagauz Türklerinin Dili ve Folkloru, *Balkanlar’da Türk Kültürü*, 15, Bursa, 1995, 15-19.

35. Meshet (Ahıska) Türklerinin Dilinde Leksik Alıntılar. *Balkanlar ‘da Türk Kültürü*, 17, Bursa, 1995.

36. Bulgaristan’da Atatürk Reformlarının Değerlendirilmesi, *Süvari*, Ankara, Ekim 1995, 28-32.

37. Bulgaristan Türkleri Şiiri, *Türk Dili, Türk Şiiri özel Sayısı V*, Mart, Ankara, 1996, 449-578.
38. Bulgar Folklorunda Türk Folkloru Etkileri, *Bilig,2*, Ankara, 1996, 140-146.
39. Bulgaristan'da Ana Dilimiz, Türkçe Ders Kitaplarımız ve Öğretim Sorunlarımız, Uluslararası Türk Dili Kongresi, 26 Eylül-1 Ekim, 1992, 299-308, Türk Dil Kurumu Yayınları: 632, 1996.
40. Türkiye'de Türkoloji Çalışmaları ve Prof. Dr. Hasan Eren, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Kuruluş ve Gelişmesine Hizmeti Geçen Türk Dünyası Aydınları Sempozyumu Bildirileri, 23 - 26 Mayıs, Kayseri 1996, 593 - 600.
41. Bulgaristan Türklerinin Eğitim ve Kültürel Kalkınmasında Hizmetleri Geçen Azerbaycan Aydınları, *Bilig, 3*, Ankara, 1996, 13-19; 3. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, 1996'da "*Bulgaristan Türklerinin eğitim ve Kültürel Kalkınmasına Katkıda Bulunan Azerbaycan Bilim Adamları*" başlığıyla genişletilmiş varyantı bir bildiri olarak okunmuş ve 1999 yılında da yayımlanmıştır: 1061-1070.
42. Bulgaristan Türklerinin Eğitim ve Kültür Tarihinden Sayfalar, Yeni Türkiye, Türk Dünyası Özel Sayısı, Ankara, 1997, 1781-1792.
43. Türk-Bulgar Dil ilişkilerine Toplu Bir Bakış, Türkiye'de Sosyal Bilimlerin Gelişmesi ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayını, Ankara, 1998, 367-384.
44. Atatürk ve Bulgaristan, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 1998, 183-190; Aynı yazı, *Bizim Anayurt* gazetesinde "Atatürk Reformlarının Bulgar Basınında Yankıları" adı altında yayımlanmıştır. 21(92) Ocak, İstanbul, 1999; *Tuna Boyu*, 12, 20^1, 14-16; 13, 2001, 10-13.
45. Bulgaristan'ın Yeni Eğitim Yasası ve Türkçe Öğretiminin Perspektifleri, 6. Türk Devlet ve Toplulukların Dostluk, Kardeşlik ve İşbirliği Kurultayı, Bursa, 20-22 Mart 1998, 4 sayfa.
46. Sofya Üniversitesi 110 Yaşında, *Balkanlar'da Türk Kültürü*, Bursa, 1998, 5 sayfa.
47. Başlangıcından Bu Yana Bulgaristan'da Türkçe Eğitim, Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni. Bildiriler, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara, 1999, 109-165.
48. Bulgaristan'da Türk dili Öğretiminde Bazı Yeni Gelişmeler, 7. Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk, Kardeşlik ve İşbirliği Kurultayı (2-4 Temmuz,

1999, Pamukkale-Denizli, Türkiye). Bildiriler. 292 - 293.

49. Емигрирането на турци от България през 1989 г. и тяхното адаптиране в условията на Турция, Аекция изнесена в Университета в Осло, 15-17 Октомври, 1999; (1989 yılında Bulgaristan'dan Türklerin Göçü ve Türkiye Koşullarına Uyumluluğu), Oslo Üniversitesinde verilen konferans, 15 - 17 Ekim, 1999.

50. Славяно – турски езикови контакти, Аекция, изнесена в Университета в Осло, 15-17 Октомври, 1999; Slav - Türk Dil İlişkileri, Oslo Üniversitesinde verilen konferans, 15 - 17 Ekim, 1999.

51. Стилистичната стойност на турските заемки в съвременния български език (Çağdaş Bulgar Dilinde Türkçe Alıntıların Üslup Değerleri), (Hayriye Süleymanoğlu et. al.), „Аексикографски и лексиколожки четения '98“, София, 19-20, Октомври, 1998, публикувана в сборник „ЗА АУМИТЕ И РЕЧНИЦИТЕ“, София –2000, стр. 23-29.

52. 1990 Yılından Bu Yana Bulgaristan'da Türkçe Eğitimi, *Tuna Boyu*, 1, 2000, 5-9.

53. Rumeli'de Nasreddin Hoca, *Yedi İklim*, 138-139, Eylül-Ekim, 51, İstanbul, 2001.

54. “Bulgaristan'da Nevruz ve Hidrellez Gelenekleri”, *Türkçe Konuşan Devlet ve Topluluklarla Ortak Değerlerimiz*, Türkiyem Vakfı Yayını, Ankara, Haziran 2001, 57-62; *Tuna Boyu*, 5, 2001, 15 - 19.

55. Balkan Halkları Folklorunda Nasrettin Hoca Fıkraları, *Balkanlardaki Türk Kültürü'nün Dünü-Bugünü-Yarını*, Uluslararası Sempozyum, Bursa, 26-28 Ekim 2002, 191-210.

56. Bulgaristan Türk Edebiyatına Bir Bakış, *Türkler*, Cilt 20, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, 417-423; *Bizim Anayurt*, 62 63 (133-134), 64 (135), 65 (136), İstanbul, 2002.

57. Balkanlar'da Nevruz Bayramı, Türk Dünyasında Nevruz Bayramı ve Önemi, Bilkent Üniversitesi, 2002, 20-27.

58. Yordan Yovkov'un Öykülerinde Türkçe Leksik Unsurlar, *Balkanların Sesi*, 17, Temmuz-Ağustos 2002, 7-17. Araştırmanın genişletilmiş varyantı Türk Dil Kurumu, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisinde* yayımlanmıştır: 15, 2003, 99-110.

59. Bundan 50. Yıl Önce, Göçmenlere Yardım Derneği Ankara Şubesi Bül-

teni, 9, Ankara, 2002, 16-17.

60. Sofya Üniversitesi ve 50. Yıldönümünde Türk Filolojisi, *Electronic Journal of Oriental Studies, (EJOS)*, V (2002), No. 6, 1-18.

61. Sofya üniversitesi ve Açılışının 50. Yıldönümünde Türk Filolojisi - (Araştırma, genişletilmiştir), 1, Balkanlılar, İstanbul, Aralık 2002, 20-25; 2, Mart 2003, 14-19, 3, Haziran 2003, 13-17; *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 16, 2003, 145-162.

62. Bulgaristan Türk Çocuklarının Ana Dili öğretiminde Çocuk Edebiyatının Yeri, *Bilig*, 24, Ankara, 2003, 115-133.

63. Halk Edebiyatında Balkan Türklerinin Göç Kaderi, *Türk Kültürü*, 485-486, XLI, Eylül-Ekim, 2003, 321-339.

64. Bulgaristan'da 1990 Yılından Bu Yana Türkçe Öğretiminin Durumu. Sorunlar, Perspektifler (Baskıdadır).

65. Честване на празника Невруз на Балканите, Турция, Балкани-те, Европа-История и култура. Изследвания в чест на проф. Аж. Хаков. БАН, Институт по балканистика, София--2003, 441-446.

66. Сбогом, башино огнише, (под печат).

67. Edebiyatımızda Balkan Türklerinin Göçü, (*Türk Kültürü-2004*, baskıdadır).

68. Judezmo-the language of Balkan Jews (International Separdic Journal, ve Electronic Journal of Oriental Studies dergilerde baskıdadır), 2004.

69. SEPHARAD92 Revisited- (International Separdic Journal, ve Electronic Journal of Oriental Studies dergilerde baskıdadır), 2004.

PROJELERE KATILIMA:

Türk Dünyası Ortak Edebiyatları Projesi, Türk Kültür Merkezi. (Bulgaristan Türk Edebiyatı Bölümü. Yayımlanmış Ciltlerden: 1. Cilt. Menkıbeler, 2. Cilt. Destanlar, Öteki ciltler de baskıdadır).

ELEŞTİRİLER, DEĞERLENDİRMELER, TANITIMLAR:

1. Методическо ръководство за работа в детските градини. Изд. на Министерството на просветата и културата, София, 1965; *Ana Okullarda Çalışmalara Ait Metodik Kılavuz*. Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayını, Sofya, 1965.

2. Клоцохорски сборник от XVII. век. Институт за балканистика

при БАН, София, 1965; XVII. Yüzyıldan Klotsohor Derlemesi. Bulgar Bilimler Akademisi, Balkanoloji Enstitüsü, Sofya, 1965.

3. Българско-турски речник. Съставили: С. Р. Лемиров, М. М. Мехмедов, сп. Български език, кн. 6, 1980, стр. 525-528 /4 стр./ Bulgarca-Türkçe Sözlük. Derleyenler: S. R. Demirov, M. M. Mehmedov, (Bulgar Bilimler Akademisinin Dergisi) *Bulgarski ezik (Bulgar Dili)*, 6, 1980, 525-528.

4. Аслан Ейвазов, Муасир турк дилинин фонетикасы, С. М. Киров адына Азербайжан довлет университетинин нзшири, Баку, 1978, 93 стр., Филология, 10-11, София, 1982, стр. 124-127 Aslan Eyvazov, Muasir Türk Dilinin Fonetikası, S. M. Kirov Adına Azerbaycan Devlet üniversitesinin Neşri, Baku, 1978, 93 sayfa, *Filologiya Serisi*, 10-11, Sofya, sf.: 124-127.

5. Prof. Dr. O. Yaşar Nasteva'nın 70. Doğum Yıldönümünü Kutlarken, *Yeni Hafta*, Ankara, 4 Ocak, 1993.

6. Инородец, Аокументально-публицистическое зессе об ученом-востоковеде Н. Ф. Катанове. Автор: Ирина Ф. Кокова, Саратов; DOĞULU, Şarkiyatçı N. F. Katanov'un Hayatı. Yazar: İrina F. Kokova, Rusçadan Çeviren: Muvaffak Duranlı. Türk Dil Kurumu, Ankara, 1995 (Orjinal Eser: 168 sf.; Çeviri: 103 sf.).

7. Alf Grannes, Turco-Bulgarica. Articles in English and French concerning Turkish influence on Bulgarian, *Turcologica, Band 30, Herausgegeben von Lars Johanson, ffarrassowit2 Verlag 1996, tfiesbaden, IX+320 s. Türk-Bulgar Dil İlişkileri Konusunda Değerli Bir Kitap*, Baliğ, 6, Ankara, 1997, 259-262; *Tuna Boyu*, 3, Ankara, 2001, 28-32; *Kaynak*, 2002, 3-6.

8. Genciana Abazi-Ergo, Arnavutluk'ta Türkoloji Çalışmaları, *Biligr*, 21, Ankara, 2002, 1-24.

9. Hüseyin Dalli, Kuzey-Doğu Bulgaristan Türk Ağzları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2003.

10. *Türk Dünyası Alf Grannes'in Ölümüyle Büyük Bir Dostunu Yitirdi*, *Türk Dil Kurumu, Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı Dergisi*, 15, Ankara, 2003, sf. 185 - 189.

ÇEVİRİLER

1. 1957-1959 Yıllarında Kırcaali Türk Estrat Tiyatrosuna Azerbaycan Türkçesinden Sahne Eserleri aktarılmıştır.

2. Уйгурский каганат в 745-760 гг. /По материалом рунических

надписей/. Автор: Сартхожа-Улы Харжаубай (Монголия): (Rünik Yazıtlardaki Bilgilere Göre) 745-760 Yıllarında Uygur Hakanlığı. Yazar: Sarthoja-Ulı Harjaubay (Rusçadan Tercüme Edilmiştir), Ankara, 1995 (220 sayfa).

3. Resimlerle Namaz. Yazar: Seyfettin Yazıcı, Diyanet işleri Başkanlığı Yayınları., 7 baskı, Ankara, 1999; Намаз с Иллюстрации. Автор: Сейфеттин Язъджъ, Издания на Управлението по Вероизповеданията, Анкара, 2002.